

מה זה? חנטריש או רעיון כבד-מישקל?

התנועת

עליה. אם ברית המועצות מסכימה, תסכים גם סוריה, וגם סוכניה באש"ף.

מובארכ ותוסיין רוצים מאוד. הם פוחדים מפני התעוררות קנאית איסלאמית, אם יימשך הקיפאון הנוכחי. הם מעוניינים בתזווה. אבל הם יודעים שאינם יכולים לזוז בלי אש"ף, ואילו פרס ממשיך להסית נגד אש"ף מדי יום, כדי להבטיח את עורפו.

אך לא מכבר השמיע יאסר ערפאת הכרזה מאלפת: אש"ף מוכן להשתתף בוועידה, ובשלב הייחודה לקראתה, באמצעות פלסטינים שאינם בעל-יתרפקידים באש"ף. מבחינתו, כל פלסטיני הוא חבר אש"ף. (לאש"ף אין חברים, ואין האירגון מנפיק כרטיס-חבר, כמו ההסתדרות הציונית, אש"ף הוא פדרציה של מיפלגות ואירגונים.)

הכרזה זו הוכחשת, כמו תמיד. להכרזה-מוכחשת כזאת יש משמעות: היא כדור-נסיין. היא באה לומר: זה אפשרי, יש על מה לדבר, בתנאי שיווצרו התנאים המתאימים, אשר יאפשרו לערפאת לשכנע את חבריו לקבל את ההצעה.

הקהילה האירופית התייצבה כולה לימין הרעיון. היא תומכת בוועידה בינלאומית, וכך, כמובן, גם סין.

אם כן, מה חסר? מי חסר? גורם אחד קטן: ארצות-הברית.

ארצות-הברית התנגדה, עד לאחרונה, לרעיון הוועידה הבינלאומית. נוח לה במצב הקיים של "לא מילחמה, לא שלום" במרחב שלנו. הכל תלויים בה, והיא מוכרת נשק לכולם. במרוצת השנים השקיעה אמצעים גדולים כדי לגרש את ברית המועצות מרוב מדינות המרחב, ואין לה חשק לפלס את דרכה חזרה לשם.

עכשיו נדמה שיש תזווה קלה בעמדת ארצות-הברית. מדוע?

ראשית, היא רוצה לעזור לפרס. אומנם, מבחינתה אין רע גם בשמיר ושות', אך היא פוחדת מפני ההרפתקנות של שרון ושכמותו. היא מעדיפה את השמרנות השקטה והאחראית של מיפלגת העבודה. (נא לא להזכיר את השם פולארד!)

שנית, ארצות-הברית הנחיתה כפרשת איראן מכה קשה על ירידותיה הערביות. היא עזרה לאויב-בגפשו, מישר האיתי-אללה, שתורתו מאיימת על המרחב כולו.

שלישית, אחרי פרשת איראן רגז רונלד רגן כנשיא חסרי-שיניים וחסרי-דיים, ברווז צולע.

רגן מעוניין מאוד לעשות משהו גדול, כדי להוכיח שהוא פעיל וחזק, שהוא יכול לנקוט יוזמות לפחות כמו קודמו, ג'ימי קארטר, בעל השיניים הצחורות.

הוא יוקס למשהו מרשים, פופולארי, שלא יהיה מסוכן. ועידה בינלאומית, או ועידה מכינה לקראתה, יכולה לספק את הסחורה. אם תהיה מקובלת על ישראל ועל הערבים, על אירופה ועל הגוש הסובייטי — הרי זה לא מסוכן.

ההכנה תימשך שנה-חצי-שנתיים, והתוצאה — טובה או רעה — כבר לא תהיה בימי כהונתו של הנשיא הנוכחי.

אך מעבר לכל השיקולים האלה, כפופה היוזמה הזאת למישקל העולמי של הגדולים: ארצות-הברית וברית-המדינות.

למרות האידאולוגיה הימנית-קיצונית של רגן ותומכיו, ההתפתחות נעה כעת לעבר הפשרה כלשהי ביחסים בין וושינגטון ומוסקווה. רוחות טובות מנשנות בחלל — "רטאנט", "גלאס" נוסט".

במוסקווה יושב מנהיג חדש וחזק, הרוצה בכך, בווישינגטון יושב נשיא זקן וחלש, הזקוק להישג כלשהו כדי לסיים את ימיו בשליטון בכבוד.

כבר לפני שנתיים אמר לי יאסר ערפאת: האמריקאים לא יתנו כלום לפלסטינים. הם גם לא יתנו כלום לירדן. אם יתנו, יתנו זאת לסובייטים, במסגרת מיקוח בינלאומי.

אם זה נכון, זה יכול לקרות עכשיו.

אם כל זה יביא את השלום?

אין שלום בלי אש"ף, בלי נסיגה, בלי מדינה פלסטינית. לשם כך דרושה יוזמה דרמטית, היסטורית, סאדאית.

זה בטוח לגמרי, ולא לכך מתכוון כיום שימעון פרס. האם זה יקר ב לפחות את השלום?

מי שרוצה, יאמר: זה לא כלום. גימיק. אחיות-עייניים. הרבה מהומה על לא מאומה.

מי שרוצה, יאמר: זהו צעד קטן מאוד, אבל טוב צעד קטנטן מקיפאון מוחלט. זה משהו. זה פרגמטי. זה המכסימום ששימעון פרס יכול לתת. וזה עדיף על לא-כלום.

הוא ההבדל בין האמירה "הכוס יוקה ב-99%" ובין האמירה "יש בה 1%".

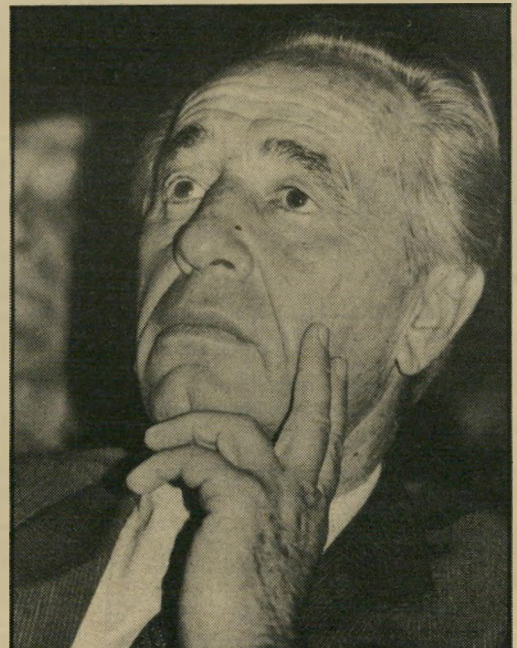
השאלה היא: האם גם אחוז אחד זה אפשרי? האם זה אפשרי כאשר ממשך פרס להטיף מדי יום נגד אש"ף, כשפת הליכוד? כאשר מאיימים במאסר על מי שמסוגל להיפגש עם הצד השני ולהסביר לו את המצב בישראל? כאשר פותחים באש לעבר מפגינים פלסטיניים, מגרשים אשה חולה שילדה לפני חורש, וגורמים לאשה להפיל את עובריה כמעצר?

האם גם המעט שנמעת אפשרי במדינה שאין בה ממשלה מתפקדת, המסוגלת לנקוט קו עקיב? האם יש לפרס סיבה להיות עציב?

אין הוא מאמין בהימור הגדול, בקריאה הדרמטית. תית. אחריו: בלקיחת סיכונים גדולים למען סיכויים גדולים.

הוא היה רוצה להתקדם לאט-לאט, במידה שתספיק כרי להנחיל לו את אהדת האזרחים הנמצאים במרכז הוידה, מבלי להביא עליו את שינאת הרבים ולחשוף את עצמו להסתה פרועה. העניין של הוועידה הבינלאומית, כך הוא מאמין, מתאים בדיוק לשיטה זו.

זהו רעיון מושך, שאפשר להתקדם אליו בצעדים קטנים. תהיה ועידה מכינה. חוסני מובארכ והמלך חוסיין, המקובלים בישראל, ישלחו נציגים, ויחד עימם יבואו פלסטינים שימונו אומנם על-ידי יאסר ערפאת, אך שניתן יהיה לומר עליהם שאינם שייכים

שימעון פרס: שלום לך, עצבות

לאירגון-המרצחים הנוראי. יבואו נציגי המעצמות הגדולות. תהיה תזווה.

פלסטינים, אך לא אש"ף. מיטריה, אך לא ועידה. ליווי, אך לא כפיה. שיתוף על שלום, אך לא השלום עצמו, המחייב תשלום מחיר בלתי-פופולארי.

אם יתנגד הליכוד למהלך — כפי שהוא חיב לעשות, על פי תורתו — תיווצר סוף-סוף עילה לפיזור הממשלה. פרס, יילך אל העם, כשבפיו תיק וות השלום. הליכוד יצטייר כמי שמתנגד לשלום בכל מחיר, בגלל חוסר-גמישות ודוקטרינות מיושנות.

בתנאים כאלה ניתן, לדעת פרס, למשוך כמה מנדאטים של אנשי-מרכז מתונים מן הליכוד אל המערך.

לשם כך מופעלים כיום ה"יונים". אבא אבן מקיים פגישות. שלום עכשיו הוחזר לחיים. גוף הקרוי המרכז הבינלאומי לשלום, שהפך זרוע תעמולתית של מיפלגת-העבודה, מרים את קולו בעדינות.

די לבצע מיבצע כזה זקוק פרס להרבה מאוד עזרה מן החוץ.

ואכן — שליחות ככל העולם מידפקים עכשיו על הדלתות בתריסר בירות-העולם, כדי למסור את המד סר: אם אינכם רוצים במטורפים של הליכוד, כגון אריאל שרון, אתם צריכים לעזור לפרס.

ואך עוזרים לפרס? מדברים על הוועידה הבינלאומית, אך בצורה שלא תבחיל את רעת-הקהל של המרכז הישראלי. מוסיקה מינורית. צלילים עדינים.

כאן מצטלבים עניינים עדינים וענייני-חוץ. האינטרסים של שמי עון פרס עם האינטרסים של גורמים זרים. אילו גורמים? אילו אינטרסים?

רית-המועצות רוצה בוועידה בינלאומית, כדי לחזור בי אמצעות לכימת המיזרח התיכון (שהוא, אגב, הדרום התיכון במבט ממוסקווה).

זה הולך טוב מאוד עם "גלאסנוסט" — הפתיחות החדשה של החבר מיכאיל גורבאצ'וב. עושים צעדים קטנים אך עיקביים לקראת חידוש היחסים עם ישראל. משחררים בזה אחר זה את "אסירי ציון", שהוכנו במשך שנים לקראת הודמנות שכזאת. יתנו להם גם לצאת.

ברית-המועצות יש השפעה רבה ברמשק, גם אם אינה חולשת

אם זה רציני? השאלה נשאלת שוב ושוב. היא מתכוונת לרעיון הוועידה הבינלאומית לשלום במזרח-התיכון.

הוועידה מוכתרת מדי יום כפי מדינאים כרחביה-עולם. היא משמשת סלע-מחלוקת בין הליכוד והמערך. אברהם טמור מרבר עליה עם שגרירי המעצמות בני-יורק וירכו. יוסי ביילין, מטייל בשמה באירופה.

מעולם לא דיברו בה רבים כה הרבה על דבר שאינו קיים.

אם מה זה? סתם גימיק של שימעון פרס, כדי לסבר את האוזן? או רעיון רציני, העומד לחולל משבר גדול במדינה?

האם זה כאלון מלא כאוויר חם, או חללית שתגיע למרחקים? חנטריש (מישקל נוצר). במקור) או רעיון כבד-מישקל על כר-המאזניים?

על כך יש שתי תשובות, הקשורות זו בזו. האחת נוגעת לענייני-ניינים, השנייה לענייני-חוץ.

שימעון פרס רוצה להגיע לבחירות מוקדמות. על כך אין ספק.

בניגוד ליצחק רבין וליצחק נבון, שנחו להם מאוד בממשלה הנוכחית, לפרס לא טוב בה. כמו שנאמר בחוברת של הליכוד, הוא "עציב".

כדי להקים ממשלה אחת, שהוא יעמוד בראשה, יש צורך לנצח בבחירות.

לפי הסקרים, שפרס מאמין בהם, לא היו בחירות חדשות כיום מאפשרות לו להקים ממשלה אחת. המערך היה עולה במיקצת, אך לא במידה מספקת להקמת ממשלה בלי הליכוד.

איך משנים מצב זה? אפשר להקים ממשלה של המערך, שתסמוך על תמיכת ר"ח והרשימה המתקדמת של רעיון זה פסול בעיני פרס מכל וכל.

(מדוע? סגידתה של ר"ח לברית-המועצות אינה צריכה להפי ריע לו, שהרי הוא עצמו רוצה להתקרב למוסקווה. אומנם, ר"ח והמתקדמת אינן מיפלגות ציוניות, אך ר"ח הכריזה על נכונותה להשתתף פעולה עם ציונים, ורוב החברים היהודיים של המתקדמת הם ציונים. נותרה הסיבה האמיתית: רוב הנבחרים של שתי רשימות אלה הם ערבים. פרס, המרבה לדבר על שלום, אינו מוכן לסמוך על רשימות שמרבית בוחריהן הם אוזחים ערביים. הוא מוכן לסמוך על אותם הקולות הערביים אם ייתנו למערך כמישורין. היכן ההגיון? אין, אבל ככה זה.)

פרס ניסה לחדש את הברית ההיסטורית בין מיפלגת-העבודה והרתיים. בכך נכשל לחלוטין, בגלל סיבות שאינן תלויות בו.

נותר הסיתרון האחד: מיפלגת-העבודה וגרנרד תיה, שינוי, ריין ומפיים, צריכות להוציא חמישה מנדאטים מדי הליכוד. אין טעם לערוך בחירות חדשות אם זה אינו מובטח.

כן, אבל איך עושים את זה?

תיאוריה יש לכך שלוש שיטות.

השיטה הראשונה מודגמת על-ידי יצחק רבין. סירושלה להפוך את המערך לליכוד ב.

שיטה זו אומרת: אם אנשי-המערך ידברו כאנשי-הליכוד ויתנהגו כאנשי-הליכוד, יטושטש הגבול בין שני הגושים. או יהיה ניתן למשוך כמה רכבות נוחרים מהליכוד למערך.

שיטה זו לא הצליחה עד כה, ואני סבור שלא תצליח גם בעתיד. אם יטושטש לגמרי הגבול בין שני המהצרות, יקרה ההיפוך: אנשי המערך יעברו לליכוד, ולא להיפוך.

אם השאלה היא מי ייטיב לחבל בשלום, לתכנן מילחמות, לירות במפגינים ברמאללה ולהקים התנחלות ביתר — יעדיפו המהמנים את יצחק שמיר על שימעון פרס, ואת אריאל שרון על יצחק רבין.

התעודות שלהם טובות יותר.

השיטה הפוכה רשומה על שמו של עזר וייצמן. זוהי השיטה הדרמטית.

שיטה זו אומרת: יש להדהים את הציבור ביוזמות נועזות. הציבור מעריך מנהיגות. אם יקומו למשך המערך ויצניגו לציבור תוכנית-שלום נועזת ודרמטית — למשל, משאומתן עם אש"ף — יילך הציבור אחריהם.

אני מאמין שזוהי גישה נכונה, אך אין היא מתאימה לתפיסתו ולאופיו של שימעון פרס. כדי ללכת בדרך זו דרוש מנהיג מנחם בגין, שהיה גם קצת הרפתקן. רויד כן-גוריון, למשל. או כניסא כניס.

שימעון פרס אינו כזה ואינו כזה. נותרה השיטה השלישית, הקרויה במילה לועזית אופנתית: "אינקרמנטלית".

מילה הלאטינית "אינקרמנטוס" פירושה: צמיחה איטית, ובמיקרה זה: שיטה השואפת לתהליך איטי של הוספת רכב לדבר. גישה תוספתנית (ואולי: תוספתנית).

מדיניות זו מתאימה לאופיו של פרס.